

УДК 324.329.327

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2024.54.39>

СТІЙКІСТЬ ПОЛІТИЧНОГО РЕЖИМУ ВІКТОРА ОРБАНА В УГОРЩИНІ

Денис Фірсанов

*Національний університет «Києво-Могилянська академія»,
факультет соціальних наук і соціальних технологій, кафедра політології,
вул. Сковороди, 2, 04655, м. Київ, Україна
<https://orcid.org/0009-0009-4711-587X>*

Олександр Дем'янчук

*Національний університет «Києво-Могилянська академія»,
факультет соціальних наук і соціальних технологій, кафедра міжнародних відносин,
вул. Сковороди, 2, 04655, м. Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0003-1389-1714>*

Ця стаття присвячена феномену незвично тривалого перебування Віктора Орбана на посаді прем'єр-міністра Угорщини попри невдоволення помітної частини виборців і критику з боку керівних органів Європейського Союзу. Починаючи з 2010-го року, партія Фідес перемогла на чотирьох виборах поспіль (у 2010-му, 2014-му, 2018-му, 2022-му роках), кожного разу здобуваючи переконливі перемоги. Політичний успіх Віктора Орбана прийнято пов'язувати з новою хвилею популізму. Чисельні наукові публікації визначають правління Фідес як хрестоматійне відображення того, що відбувається, коли популісти приходять до влади. Однак на відміну від більшості популістів, які зазнають економічного або політичного краху протягом відносно короткого періоду, кабінет Віктора Орбана зберігає вплив і не допускає кризових явищ у суспільстві. Здобуваючи щоразу більшість голосів у парламенті, політична сила Віктора Орбана отримала можливість фактично самостійно визначати напрям політичних перетворень в Угорщині. Правління Фідес характеризується поширенням патрон-клієнтських мереж, ерозією системи стримувань та противаг, наступом на незалежність судів та обмеженням громадянських прав. Концентрація влади полегшувала конкуренцію за владу для Фідес, водночас електоральні перемоги уможлилювали продовження правління Віктора Орбана. Ця стаття спрямована, в першу чергу, на дослідження взаємопов'язаності цих феноменів. Із застосуванням теорії ретроспективного голосування запропоновано пояснення електоральних успіхів Фідес. У статті автори пропонують свій підхід по використанню цієї теорії, доповнюючи її базовими параметрами оцінки успішності правління, на основі яких виборці приймають своє електоральне рішення. Концентрацію влади навколо партії Фідес проаналізовано за допомогою теорії розподілу політичної влади. У висновках обґрунтовано вирішальне значення електоральної підтримки та встановлення монополізму як основних причин стійкості політичного режиму Віктора Орбана.

Ключові слова: ретроспективне голосування, електоральна підтримка, розподіл політичної влади, монополізм, правий популізм, гібридні політичні режими, Угорщина.

Вступ. Понад 13 років в Угорщині при владі перебуває партія Фідес, правління якої, здається, не можуть похитнути ані об'єднання опозиції, ані конфронтація з інституціями ЄС, ані корупційні скандали та наступ на права громадян. Тема політичних процесів у сучасній Угорщині викликає потужний інтерес дослідників, оскільки існування цього феномену може бути зумовлене цілим рядом процесів у сучасному політичному житті. Це і нова хвиля популізму у демократіях Заходу, і формування гібридних режимів, і кризові явища всередині Європейського Союзу.

Об'єктом нашого дослідження є чинники електорального успіху політичних партій і окремих політиків в умовах жорсткої політичної конкуренції.

Предмет дослідження – конкретний випадок тривалого перебування при владі однієї політичної сили – партії Фідес в Угорщині.

Метою цього дослідження є пояснення причин надзвичайної тривкості правління Віктора Орбана. Автори висунули такі дві **гіпотези**:

1. Однією з причин довготривалості правління Віктора Орбана є свідомо електоральна підтримка виборців. Зручним інструментом для перевірки цієї гіпотези буде теорія ретроспективного голосування Джеймса Морроу.

2. Іншою важливою причиною стійкості правління Віктора Орбана є сукупність заходів правлячих органів Угорщини, спрямованих на концентрацію влади навколо партії Фідес. Цю гіпотезу доцільно перевірити з застосуванням теорії розподілу політичної влади в політичній системі.

Ретроспективне голосування та електоральна підтримка Фідес. Теорія ретроспективного голосування ставить собі за мету пояснити те, яким чином виборці приймають рішення про (не)підтримку правителів. Ця теорія розглядає як основний при прийнятті «електорального рішення» принцип вибору на основі оцінки ефективності правління конкретного політика, що перебував при владі перед виборами. Іншими словами, головним критерієм вибору громадян є ступінь успішності виконання правлячим політиком чи політичною партією своїх управлінських функцій [1, с. 293–295].

Звичайно, міжнародні політичні й економічні процеси справляють певний вплив на перебіг голосування в національних виборах [2], однак, скажімо, у випадку Європейського Союзу виборці країн-членів усе одно схильні робити відповідальними обраних політиків, навіть попри те, що частина суверенітету і в економічній, і в політичній сферах перебуває на наднаціональному рівні [3]. Тобто, у випадку Угорщини можна цілком припустити, що фактор членства в ЄС не обмежує значення ретроспективного голосування для перебігу політичних процесів у державі.

Можна скористатися запропонованою Джеймсом Морроу моделлю ретроспективного голосування як гри, базуючись на ідеях Джона Фереджона [4].

Ось умови гри:

1. Гравці: Політик I (або Правитель), Політик II (або Опозиційний політик) та Виборець.

2. Перебуваючи на посаді, Правитель здійснює розподіл того обсягу благ, який є похідним від зовнішніх умов. Правитель прагне максимізувати власну вигоду, докладаючи мінімум зусиль по забезпеченню благ для Виборця. Виборець же, навпаки, прагне отримати максимально можливий обсяг благ за каденцію Правителя.

3. Перебіг гри: на початку раунду Правитель отримує певну кількість благ і вирішує, яким чином відбудеться їх розподіл (Вп, Вв¹); Виборець приймає цей розподіл і вирішує, чи переобирати Правителя на новий термін. Важливий момент – Вп залишається невідомою для Виборця, оскільки останній не має доступу до інформації про те, як саме Правитель здійснює розподіл. Якщо Правителя переобрано, то новий раунд починається з Правителем на посаді, якщо ні, то його місце займає Опозиційний політик.

4. Інструмент впливу Правителя на Виборця – розподіл благ, інструмент впливу Виборця – рішення про переобрання або відсторонення Правителя від посади [1, с. 293–295].

¹ Вп – Вигода Правителя, Вв – Вигода Виборця.

Для аналізу природи підтримки правління Фідес в Угорщині варто за цією методикою Морроу проаналізувати послідовну і довготривалу електоральну підтримку певного політика/політичної сили.

Гра стартує з моменту *зміни влади* – це умовна *Точка відліку*. Виборець, задоволений отриманою вигодою $V_{вт/в}$,² відкидає Політика II (він же Опозиційний політик), який обіймав посаду перед виборами, віддаючи перевагу Політику I (він же Правитель).

Раунд гри виглядає так:

Правитель оцінює ситуацію та проводить розподіл ($V_{п}$; $V_{в}$)

Виборець отримує $V_{в}$ за результатами розподілу і порівнює $V_{в}$ з $V_{вт/в}$

Якщо $V_{в} > V_{вт/в}$, то **Виборець** переобирає **Правителя**

Якщо $V_{в} < V_{вт/в}$, то **Виборець** не переобирає **Правителя** і новим правителем стає **Опозиційний політик**

Таким чином, влада Правителя зберігатиметься до того моменту, доки $V_{в}$ не стане нижчою за $V_{вт/в}$. Виборець вважає за доцільне підтримувати Правителя, якщо отримані блага є хоча б трошки більшими за ті, якими вони були в момент рішення про відсторонення Політика II (Опозиційного).

Вигода Виборця складається з трьох компонент: 1) Економічний добробут; 2) Стабільність та безпека; 3) Демократичні норми та практики.

Вигода Правителя визначається такими трьома складовими: 1) переобрання; 2) отримання особистої вигоди (зокрема через корупцію); 3) збільшення обсягу власної влади (автократизація).

Вигода Опозиційного політика – прихід до влади.

Точка відліку: Нову хвилю популізму, яка почала набирати свою силу у кінці 2000-х – на початку 2010-х, прийнято пов'язувати з глобальною фінансовою кризою 2008-го року, що стало причиною загальносвітового економічного спаду та, як наслідок, причиною ерозії довіри до правлячих еліт ліберального штибу [5]. Угорщина є яскравим прикладом на підтвердження цієї тези. У 2009-му р. падіння ВВП склало близько 6,60% [6], частка безробітних зростає з 7,41% у 2007 р. до 11,17% у 2010 р. [7] – це однозначно негативно позначилося на показниках *Економічного добробуту* (-1) та *Стабільності і безпеки* (-1). *Демократичні норми та практики* за цей період були на належному рівні, у 2004-му році країну було прийнято до ЄС як таку, яка в політичному плані відповідає критеріям ліберальної демократії (+1).

Таким чином, $V_{вт/в}$ (на момент виборів 2010-го року) = -1 -1 +1 = -1.

На виборах 2010-го року було змінено правлячу групу, владу отримала коаліція Фідес-ХДНП³ (далі для спрощення Фідес).

Раунд I (2010–2014): Уряд Віктора Орбана провадив політику фінансової стабілізації, яка передбачала скорочення соціальних видатків та введення пропорційного податку на прибуток. Водночас, Фідес вдавалася і до «соціал-популярних» заходів, зокрема перед виборами 2014-го року політичним чином було знижено комунальні тарифи, що дозволило отримати додаткову електоральну підтримку [8, с. 391–392].

² $V_{вт/в}$ – Вигода Виборця у точці відліку.

³ ХДНП – Християнсько-демократична народна партія, молодший партнер Фідес по коаліції.

Темпи зростання ВВП Угорщини склали в середньому 1,8% на рік (з невеликим падінням в -1,25% у 2012-му році), у 2014-му 4,23% (2014 рік віднесено до Раунду I частково, оскільки парламентські вибори в Угорщині традиційно відбуваються у квітні) [6]. У порівнянні з періодом кризи ситуація стала кращою як в плані *Економічного добробуту* (+1), так і в плані *Стабільності та безпеки* (+1). Фідес починає проводити заходи з метою концентрації влади, зокрема через наступ на незалежність судової системи та збільшення контролю над ЗМІ у країні [9, с. 92–94], тобто для компоненти *Демократичні норми та практики* маємо поставити (-1).

Вибори 2014-го року – момент оцінки наявного розподілу Виборцем, коли він вирішує, чи варто переобрати Правителя та довірити йому розподіл на наступний термін.

$Vv1 = 1+1-1 = 1$. $Vv1 (1) > Vvt/v (-1)$, тому Виборець залишає Правителя на посаді (Фідес перемагає на виборах та отримує більшість у парламенті).

Раунд II (2014–2018): Сукупність заходів політики Фідес та продовження відновлення світового ринку в цей період позитивно відображаються на економіці Угорщини – середні темпи зростання ВВП 3,6% [6]. Уряду Віктора Орбана вдається суттєво зменшити відсоток безробітних – з 10,18% у 2013 р. до 3,71% у 2018 р. [7]. Важливим елементом політики по подоланню безробіття було запровадження публічних/державних робочих програм, які, втім, суттєво узалежнювали таких робітників від органів влади та їх представників [8, с. 393]. *Економічний добробут* отримує показник (+1).

У 2015-му році ЄС сколихнула міграційна криза. Віктор Орбан зайняв радикально «оборонну» позицію, яка передбачала критику інституцій ЄС та максимальне обмеження перебування нелегальних мігрантів та біженців на території країни [9, с. 92]. З точки зору доволі консервативно налаштованого угорського суспільства ці заходи трактувалися як такі, що сприяють збереженню *Безпеки та стабільності* (+1).

З 2014 по 2018 р. Віктор Орбан продовжив курс на концентрацію влади, взятий ще в часи попереднього терміну. За цей час зміцніли патрон-клієнтські мережі, за рахунок яких Фідес гарантувала собі вплив на державний апарат та бізнес-структури [8, с. 395]. Таким чином, *Демократичні норми та практики* (-1).

Отже, на виборах 2018-го року Виборець приймав рішення, оперуючи таким розподілом:

$Vv2 = 1+1-1 = 1$. $Vv2 (1) > Vvt/v (-1)$, тому Виборець залишає Правителя на посаді (Фідес перемагає на виборах та отримує більшість у парламенті).

Раунд 3 (2018–2022): COVID-19 негативно позначився на економічній активності в усіх країнах світу, кризові явища вплинули й на Угорщину. Падіння ВВП у 2020 р. склало – 4,54%, однак зростання доволі швидко відновилося у 2021 р. – 7,20% [6], що врівноважило ситуацію по показнику *Економічного добробуту* (+0).

Як стверджує угорський політолог Золтан Адам, за півроку до виборів 2022-го р. об'єднана опозиція мала серйозні шанси перемогти Фідес, втім повномасштабна війна в сусідній Україні серйозно змінила ситуацію. Віктор Орбан, відомий своїми «теплыми» стосунками з кремлівським диктатором Володимиром Путіним, вдало використав поширення страху перед небезпекою та загрозою конфронтації з РФ, позиціонуючи себе як того, хто може вберегти «нейтралітет» Угорщини за таких складних умов [10, с. 174–176] тобто, показник *Безпека та стабільність* (+1).

У цей період можна говорити про подальше зміцнення владних позицій Фідес в Угорщині. З 2020-го року в країні діє особливий правовий режим, який передбачає надання уряду додаткових повноважень в умовах надзвичайних ситуацій: уряд має право видавати декрети, які мають силу законів, скасовувати рішення парламенту, частина економічних

повноважень місцевої влади передається на центральний рівень, держава має право обмежувати свободу зібрань та висловлювань. Приводом для введення особливого правового режиму стало поширення COVID-19, у 2022-му режим було продовжено через повномасштабну війну в Україні [10, с. 180–181], тож *Демократичні норми та практики* (-1).

На виборах 2022-го року Виборець приймав рішення, оперуючи таким розподілом: $V_{в3} = 0+1-1=0$. $V_{в3}(0) > V_{вт/в}(-1)$, тому Виборець залишає Правителя на посаді (Фідес перемагає на четвертих виборах поспіль та отримує більшість у парламенті).

Отже, довготривалу електоральну підтримку Фідес можна пояснити, спираючись на теорію ретроспективного голосування. Порівнюючи своє поточне положення з ситуацією станом на 2010 р., Виборець кожного разу приходив до висновку, що правління Фідес дає йому більш вигідний розподіл, аніж це було у 2010 р. Попри сталий тренд на обмеження демократичних норм та практик, угорці отримували потужні «+» у вигляді кращої економічної ситуації та збереження стабільності на фоні серйозних криз глобального масштабу, які потребували змін та готовності йти на певні ризики (характер яких, цілком можливо, штучно гіперболізувався в очах народу з метою збільшення «електоральних прибутків» правлячої групи).

Монопольний розподіл влади та логіка функціонування режиму. Теорія розподілу політичної влади є узагальненням багатьох концепцій, які описували характер прийняття рішень в залежності від того, яким чином влада розподілена між ключовими акторами. Ця теорія спирається на наукову спадщину таких мислителів, як Карл Маркс, Антоніо Грамші, Роберт Міхельс, Гаetano Моска, Вілфредо Парето, Роберт Даль, Чарльз Ліндблом, Філіп Шміттер та інших [11].

Ключовим поняттям для даної теорії є поняття влади, яка розуміється як здатність виробляти, ухвалювати і впроваджувати управлінські рішення відповідного масштабу. За столом ухвалення рішень можуть сидіти декілька політичних акторів, і залежно від того, яким чином влада розподілена між ключовими суб'єктами, можливі декілька різних варіантів політичного процесу. Статистична вага актора, тобто обсяг впливу, який потенційно може реалізувати певний суб'єкт, є визначальним для логіки його поведінки по відношенню до інших [12, с. 87–88].

Автори цієї теорії вирізняють чотири основні моделі розподілу політичної влади [12]:

1. *Монополізм* – уся влада зосереджена в руках одного суб'єкта (партії, військової верхівки, династії тощо). Для такого розподілу є характерними: домінування однієї групи, відсторонення опозиції від ухвалення рішень, злиття гілок влади у владну вертикаль, «відірваність» правлячого класу від реальних прагнень населення.

2. *Плюралізм* – модель, яка характеризується існуванням багатьох рівноцінних за вагою та впливом суб'єктів, які не можуть нав'язувати свою волю один одному через свою відносну слабкість та приблизно однакову статистичну вагу. В цьому випадку попри начебто демократичний режим підготовки і ухвалення управлінських рішень вирішальний вплив отримує адміністративно-бюрократична система [13].

3. *Елітизм* – влада є монолітною ззовні, по відношенню до публіки, однак всередині правлячого класу ведеться постійне протистояння елітних кланів, які узгоджують свої інтереси без огляду на прагнення широких соціальних верств.

4. *Корпоративізм* – влада розподілена між малою кількістю акторів, що представляють узагальнені прагнення різних соціальних груп. Рішення приймаються на основі перемовин та консенсусу, який, зазвичай, враховує інтереси усіх сторін, а відповідно, принаймні частково задовольняються інтереси виборців кожного суб'єкта влади.

Політичний режим, який утворився в результаті перебування Віктора Орбана при владі, визначають як неліберальне правління [9], гібридний режим, який існує в умовах зовнішніх обмежень [14], або як авторитарний популізм [10]. Додатковий вимір дослідження та розуміння природи політичного режиму в сучасній Угорщині можна розвинути на основі теорії розподілу політичної влади.

Політичні діячі, які стояли біля витоків демократичних перетворень у 1989–1990 роках, прагнули забезпечити Угорщину від ризику «веймаризації» – коли б в умовах високої фрагментації політичного поля було суттєво ускладнено процеси прийняття рішень [8, 390–391]. Якщо говорити в термінах теорії розподілу політичної влади – батьки-засновники зробили все можливе, щоб не допустити в країні плюралістичного розподілу влади (який паралізує ефективне управління державою). Тому в Угорщині була утворена така інституційна система, яка сприяла встановленню спроможного парламентського правління: 1) існує одна палата парламенту (без противаги у вигляді верхньої палати); 2) електоральні правила сприяють отриманню більшості в парламенті для партії-переможця; 3) унітаризм (органи місцевого самоврядування включені у центральну вертикаль влади); 4) виконавча влада зосереджена в руках прем'єр-міністра [8, с. 390–391].

Сукупність цих чинників уможливила відносно безболісне встановлення монополізму. Втім, до 2010-го року можна було говорити радше про корпоративний розподіл влади (характерний для усталених ліберальних демократій), який врівноважував монопольне становище партії-переможця за рахунок: 1) незалежної судової системи; 2) самостійних ЗМІ; 3) вільної ринкової економіки; 4) опозиції, яка з перервою в 1-2 каденції здобувала владу на виборах; 5) членства країни в ЄС.

На виборах 2010-го року Фідес здобула перемогу та отримала 2/3 місць у парламенті, що дозволило цій політичній силі фактично самостійно приймати будь-які політичні рішення. Яскравою демонстрацією монопольного становища правлячої групи було прийняття, без повноцінного обговорення та дискусії, нової Конституції у 2011-му році [9, с. 92]. Користуючись своєю політичною вагою, правляча партія вдається до заходів, які ще більшою мірою монополізували розподіл влади в Угорщині.

У 2010–2014 роках Фідес проводила послідовний курс на розмивання системи стримувань та противаг, зокрема через спробу встановлення контролю над Конституційним Судом: 1) було змінено процедуру призначення суддів (тепер їх номінувала не більшість партійних фракцій, а 2/3 депутатів парламенту); 2) було обмежено можливості судового нагляду над фіскальною політикою; 3) кількість суддів зросла з 11 до 15, що дозволило Фідес збільшити кількість своїх «лоялістів» [9, с. 94]. Вплив на судову систему загалом здійснюється через посаду голови Національного суддівського офісу, який призначається 2/3 голосів депутатів терміном на 9 років [15, с. 8].

Іншим важливим елементом монополізації політичного простору Угорщини було встановлення контролю над ЗМІ. У 2010-му влада ініціювала створення Медійної Ради, яка отримала повноваження контролювати «збалансованість» інформації та доброчесність медіа-ресурсів [9, с. 92]. Окрім того, домінування Фідес в інформаційному просторі забезпечується за рахунок мережі підконтрольних ЗМІ, які належать лояльним бізнес-структурам [8, с. 395].

Економічна політика Віктора Орбана передбачає розширення фактичного впливу уряду на бізнес. Основними інструментами встановлення контролю правлячої групи над економічною активністю в Угорщині виступають: 1) створення патрон-клієнтських мереж, які проникають у бізнес-структури; 2) корупційний перерозподіл державних ресурсів (та європейського фінансування), який забезпечує лояльність «бізнесової клієнтели» [8, с. 391].

Тема електоральних процесів в Угорщині після 2010-го року була детально розглянута у попередньому параграфі. На даний момент можна стверджувати, що вибори та перспектива приходу опозиції до влади не є суттєвою загрозою для режиму Віктора Орбана.

Єдиним фактором, який певною мірою обмежує правління Фідес, залишається членство Угорщини у ЄС. Національні держави передають Союзу частину свого суверенітету. Окрім того, ЄС має вагомий інструмент впливу на держави-члени у вигляді фінансування (яке у випадку Угорщини радше допомогло зміцнити правлячий режим). Потреба вибудувати стосунки з інституціями ЄС та іншими європейськими державами стримує Віктора Орбана від переходу до відвертого авторитаризму [14].

Таким чином, політична система Угорщини з часів падіння комуністичного режиму була сконструйована з метою забезпечення спроможного урядування, що передбачало відносно слабкі обмеження правління партії-переможця, яка отримувала водночас контроль над парламентом та урядом в унітарній державі. Політичні перетворення після 2010-го року можна описати як перехід від корпоративізму (при якому все ж явно існував домінуючий актор у вигляді партії-переможця на виборах) до монополізму, за якого Фідес злила в єдиний інструмент всі три гілки влади і узалежила їх від виконавчого інституту; держава взяла у свої руки достатньо жорсткий контроль над інформаційним простором та економічною діяльністю. При цьому єдиним стримуючим чинником і відносним обмеженням правлячої групи виступає членство у ЄС.

Висновки. Поєднання аналізу електоральної підтримки Фідес та монополізації влади в Угорщині після 2010-го року дозволяє краще зрозуміти природу політичного режиму Віктора Орбана та причини його стійкості. На фоні глобальної економічної кризи 2008-го року та невдач попередників Фідес вдалося запропонувати угорським виборцям економічне відновлення та стабільність. Навіть попри зловживання владою та гібридизацію політичної системи угорці кожного разу сприймали кінцевий результат правління як більш вигідний у порівнянні з 2010-м роком. Електоральна підтримка фактично стала тим ресурсом, який уможливив ерозію демократичних стримувань та монополізацію влади в країні. В той же час, становлення монополізму надало Фідес додаткові, «недемократичні» переваги у рамках електоральних змагань, зокрема у вигляді контролю над ЗМІ та розгалуженої системи лояльних патрон-клієнтських мереж, які водночас надавали підтримку та ресурси. Ця «петля» – електоральна підтримка – перемога на виборах – зміцнення влади – електоральна підтримка, якраз і є основою довготривалості правління Віктора Орбана в Угорщині.

Наостанок слід зазначити, що запропонований у статті підхід передбачав певну критичність та об'єктивність Виборця. Втім, подібна до угорської ситуація відкриває значний простір для ерозії цієї об'єктивності. Державна пропаганда та контроль над ЗМІ можуть створити враження, що ніяких втрат по показнику *Демократичні норми та практики* немає, а те, що відбувається, це встановлення більш справжньої «народної, неліберальної демократії». Така оцінка своїм трибом змінить і розрахунок вигоди, яку отримає Виборець, що знову ж таки може збільшити шанси Правителя знову залишитися при владі.

Список використаної літератури

1. Morrow J. D. *Game Theory for Political Scientists*. Princeton: Princeton University Press, 1994. 376 p.
2. Birch S. *Globalization and the Quality of Elections. Globalization and Domestic Politics: Parties, Elections, and Public opinion* / Eds. Jack Vowles and Georgios Xezonakis. Oxford: Oxford University Press, 2016. Pp. 176–189.

3. Jurado I. Retrospective voting under supranational constraints. *Electoral Studies*. 2022. № 80. Pp. 1–8. <https://doi.org/10.1016/j.electstud.2022.102530>.
4. Ferejohn J. Incumbent performance and electoral control. *Public Choice*. – 1986. № 50. Pp. 5–25.
5. Champion M. Trump, Bolsonaro, Meloni and the New Wave of Populism. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-11-26/trump-bolsonaro-meloni-and-the-new-wave-of-populism-quicktake>. (дата звернення 20.12.2023)
6. Hungary GDP Growth Rate 1992–2023. URL: <https://www.macrotrends.net/countries/HUN/hungary/gdp-growth-rate>. (дата звернення 20.12.2023)
7. O'Neil A. Hungary: Unemployment rate from 2003 to 2022. URL: <https://www.statista.com/statistics/339859/unemployment-rate-in-hungary/>. (дата звернення 20.12.2023)
8. Ádám Z. Explaining Orbán: A Political Transaction Cost Theory of Authoritarian Populism. *Problems of Post-Communism*. 2019. № 66:6. Pp. 385–401. doi: 10.1080/10758216.2019.1643249
9. Pirro A. Forging, Bending, and Breaking: Enacting the “Illiberal Playbook” in Hungary and Poland. *Perspectives on Politics*. 2022. № 20(1). Pp. 86–101. doi: 10.1017/S1537592721001924
10. Ádám Z. Politicizing war: Viktor Orbán's right-wing authoritarian populist regime and the Russian invasion of Ukraine. *The Impacts of the Russian Invasion of Ukraine on Right-wing Populism in Europe*. / Eds. Gilles Ivaldi and Emilia Zankina. Brussels: European Center for Populism Studies (ECPS), 2023. Pp. 169–184.
11. Парсонс В. Публічна політика: вступ до аналізу. /Пер. з англ. О. Дем'янчука. Київ: Видавничий дім «КМ Академія», 2005. – 520 с.
12. Дем'янчук О. Державна політика і державне управління: політологічні аспекти. Монографія. Київ: Факт, 2008. 272 с.
13. Demianchuk O. Political Power Distribution in Ukraine: Dynamics and Perspectives. *Magic-теріум*. Вид-во НАУКМА. 2014. № 58. С. 61–66.
14. Bozóki A. An externally constrained hybrid regime: Hungary in the European Union. *Democratization*. 2018. №25:7. Pp. 1173–1189. doi: 10.1080/13510347.2018.1455664
15. Wrong Direction on Rights. Assessing the Impact of Hungary's New Constitution and Laws. URL: <https://www.hrw.org/report/2013/05/16/wrong-direction-rights/assessing-impact-hungarys-new-constitution-and-laws>. (дата звернення 20.12.2023)

DURABILITY OF THE VIKTOR ORBÁN'S POLITICAL REGIME IN HUNGARY

Denys Firsanov

*National University of Kyiv-Mohyla Academy,
Faculty of Social Sciences and Social Technologies, Department of Political Science,
Skovorody vul., 2, 04655, Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0009-0009-4711-587X>*

Oleksandr Demianchuk

*National University of Kyiv-Mohyla Academy, Faculty of Social Sciences and Social Technologies,
Department of International Relations
Skovorody vul., 2, 04655, Kyiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-1389-1714>*

This article is focused on the phenomenon of Viktor Orbán's durable reign as the Prime Minister of Hungary, despite the fact of dissatisfaction of some voters and criticism from European Union's

institutions and authorities. Fidesz party has won four elections in turn since 2010 (in 2010, 2014, 2018, 2022). Political success of Viktor Orban is usually explained by the fact of a new wave of populism. Great number of scientific publications regard the ruling Fidesz as a classic example of populist political force in office. But unlike many of the populist regimes which often fail to cope with the economic and social problems in their countries and hence loose credit of the voters the Orban's Cabinet keeps control over the country and avoid crises in he society. The political party of Viktor Orban became able to independently determine political course of Hungary using its majority in parliament and by controlling executive power vertical. Governance of Fidesz is characterized by expansion of patron-client networks, erosion of checks and balances system, limitation of courts' independence and deprivation of civil rights. Concentration of power eased the political competition for Fidesz, at the same time electoral victories favored continuation of Viktor Orban's rule. The main aim of this article is to investigate interconnectedness of these phenomena. Explanation of Fidesz's electoral successes is based on the theory of retrospective voting. In this article, authors demonstrate their own approach that is supplemented by defining basic parameters for evaluating government's success (based on which voters make their electoral decisions). Concentration of power in hands of the Fidesz party is analyzed proceeding from the theory of political power distribution. In the conclusion authors define electoral support and establishment of monopolism as main reasons of stability and durability of Viktor Orban's political regime.

Key words: retrospective voting, electoral support, distribution of political power, monopolism, right-wing populism, hybrid political regimes, Hungary.